

Dr hab. n o zdrowiu Agnieszka Młynarska, Prof. SUM

Katowice, 28.11.2022

Zakład Gerontologii i Pielęgniarstwa Geriatrycznego,

Katedra Pielęgniarstwa

Wydział Nauk o Zdrowiu w Katowicach

Śląski Uniwersytet Medyczny

Recenzja

**rozprawy na stopień doktora w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie
nauki o zdrowiu Agaty Olearczyk**

**pt.: "Analiza deklarowanych zachowań zdrowotnych pracowników w Polsce i ich gotowości do
poprawy stylu życia"**

napisanej pod kierunkiem Prof. dr hab. Bożeny Walewskiej-Zieleckiej

Zachowania zdrowotne są jednym z nadrzędnych elementów stylu życia i determinują poziom zdrowia. Pogarszająca się sytuacja zdrowotna społeczeństw wymusiła podjęcie nowatorskich działań w obszarze zdrowia. Był to początek rozwoju promocji zdrowia. W XXI wieku pracodawcy angażują się w promocję zdrowia, oferując pracownikom benefity pozapłacowe, takie jak: karty sportowe, prywatną opiekę medyczną czy dodatkowe ubezpieczenia.

Świadomość i wiedza dotycząca zdrowia i jego promocji była i jest niewystarczająca. Wynikiem nieświadomości i braku wiedzy jest pogarszająca się sytuacja zdrowotna społeczeństw. Wymagane było podjęcie nowych, nowatorskich działań w obszarze zdrowia. W wydanym w 1994 roku dokumencie Światowej Organizacji Zdrowia Globalna Strategia Zdrowia dla wszystkich w miejscu pracy – jak zachować zdrowie w pracy, znalazły się jedne z pierwszych wytycznych dla pracodawców z zakresu promocji zdrowia w miejscu pracy. W Europie 1996 roku powołano Europejską Sieć Promocji Zdrowia w Miejscu Pracy, która rok później opracowała Deklarację nt. Promocji Zdrowia w Miejscu Pracy w Unii Europejskiej, zawierającą definicję promocji zdrowia w miejscu pracy, jako nowoczesną strategię w przedsiębiorstwie, nakierowaną na wzmacnianie potencjału zdrowotnego i budowanie dobrostanu pracujących.

Wybór tematu jest istotny dla zdrowia publicznego i nauk o zdrowiu z kilku powodów. Po pierwsze problem przestrzegania zasad zdrowego stylu życia oraz gotowości do jego zmiany jest stale wyzwaniem współczesnej ochrony zdrowia. Zachowania zdrowotne związane są z występowaniem narażenia na choroby cywilizacyjne, a szczególnie na choroby układu sercowo-naczyniowego, choroby metaboliczne, choroby układu ruchu itp.

Po drugie wiedza na temat deklarowanych zachowań zdrowotnych oraz gotowość pracowników do poprawy stylu życia pozwala na wprowadzenie przemyślanych i adekwatnych do sytuacji programów prewencyjnych, które pozwolą na redukcję czynników ryzyka chorób cywilizacyjnych lub zmniejszenie ich nasilenia. Takie programy mogą wpływać na poprawę zdrowia pracowników oraz ich rodzin.

W związku z tym, biorąc pod uwagę przedstawione dane, problematykę badawczą zaprezentowaną w pracy doktorskiej pt. „Analiza deklarowanych zachowań zdrowotnych pracowników w Polsce i ich gotowości do poprawy stylu życia” Pani Agaty Olearczyk jest bardzo aktualnym problemem, a podjęta przez Doktorantkę problematyka została ujęta w interesujący sposób.

Charakterystyka formalna rozprawy

Przedstawiona do recenzji praca na stopień doktora w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie nauk o zdrowiu ma układ typowy dla tego typu rozpraw. Struktura pracy jest przejrzysta i logiczna, została zachowana właściwa proporcja poszczególnych części. Pracę stanowi manuskrypt o łącznej objętości 165 stron wraz z piśmiennictwem, streszczeniem w języku polskim i angielskim, wykazem skrótów i załącznikami. Praca składa się z 2 części: teoretycznej i części badawczej – charakterystyki grupy badanej, wykorzystanych metod badawczych oraz szczegółowej analizy wyników badań własnych. Część teoretyczna pracy zawiera 30 stron maszynopisu i stanowi wprowadzenie w problematykę badań własnych. Doktorantka przedstawiła szczegółowo problematykę determinantów zdrowia oraz wpływu wybranych zachowań zdrowotnych na ryzyko wystąpienia chorób. Druga część pracy stanowi prezentację badań własnych. Ta część rozprawy zawiera szczegółowo cel pracy oraz metodologię badań własnych: konceptualizacja badań własnych, materiał empiryczny obejmujący wyniki badań, dyskusję i wnioski. Rozprawę doktorską uzupełnia 9 wykresów, 8 rysunków oraz 50 tabel uszczegóławiających zaprezentowane w pracy wyniki badań własnych. Zawarty w rozprawie spis piśmiennictwa zawiera 235 pozycje literatury krajowej i światowej. Wszystkie pozycje dobrane są prawidłowo

do tematyki pracy i zacytowane są w sposób prawidłowy w treści pracy. Praca edytorsko jest bardzo staranna, czytelna, ilustrowana wykresami i tabelami. Poszczególne części są koherentne i zgodne z ich tytułami. Treść pracy zgodna jest z tytułem dysertacji.

Merytoryczna ocena pracy

We wstępie Doktorantka szczegółowo przedstawia teoretyczne aspekty pracy oraz założenia metodologiczne prezentowanych badań. Celem ogólnym pracy była identyfikacja i analiza zachowań zdrowotnych deklarowanych przez pracowników w Polsce oraz ich gotowość do poprawy stylu życia wraz z różnicami, wynikającymi z wieku, płci, pokolenia wiekowego oraz branży.

Badanie przeprowadzono w okresie wrzesień - październik 2019 roku za pomocą autorskiego kwestionariusza ankiety z zachowaniem zasad anonimowości na platformie internetowej za pomocą narzędzia Qualtrics. Populację badaną stanowili pracownicy 29 firm w różnych lokalizacjach w Polsce w 2019 roku. Autorski kwestionariusz składał się z 12 pytań jednokrotnego lub wielokrotnego wyboru. Kwestionariusz obejmował pytania przygotowane w oparciu o literaturę naukową i rekomendacje towarzystw naukowych. Pytania dotyczące gotowości do poprawy stylu życia przygotowano z wykorzystaniem transteoretyczny modelu zmiany DiClemente i opisane przez niego 5 etapów/faz zmian. Zgodnie z informacją Doktorantki badanie nie wymagało akceptacji ani opinii komisji bioetycznej.

Uzyskane dane zostały poddane wnikliwej analizie statystycznej, a zastosowane metody są adekwatne do uzyskanych danych. Warto zastosowane testy statystyczne opisać w osobnym podrozdziale. Łącznie w badaniu udział wzięło 4398 respondentów, reprezentujących 10 branż i pozostałe. Utrzymanie prawidłowej masy ciała wśród pracowników powinno być priorytetem wśród pracodawców a podjęte działania powinny być niezależne od wieku, płci lub branży zatrudnienia. Analiza przestrzegania zaleceń żywieniowych wykazała, że kobiety częściej niż mężczyźni spożywają owoce i warzywa, produkty bogate w błonnik i pełnoziarniste oraz ograniczały potrawy smażone i spożycie soli do 5 g na dobę. Mężczyźni natomiast lepiej przestrzegali zaleceń dotyczących spożycia płynów na dobę. Analiza sposobów radzenia sobie ze stresem wykazała interesujące zależności, płeć determinowała techniki zmniejszania stresu. Kobiety częściej korzystały z techniki unikania poprzez angażowanie się w kontakty towarzyskie natomiast mężczyźni częściej sięgali po używki.

Wyniki stanowią wartościową i obszerną część pracy. Doktorantka przedstawiła charakterystykę społeczno-demograficzną badanej grupy. Dodatkowo pogrupowała wyniki

badania w licznych podrozdziałach, starając się odnieść do celu badania. Zastosowanie podrozdziałów ułatwia szczegółową analizę dużej ilości danych. Uzyskane wyniki wskazują, że płeć jest determinantem zachowań zdrowotnych. Mężczyźni powinni być zachęceni do uczestnictwa w działaniach i akcjach profilaktycznych oraz należy zwiększać metody motywacyjne w tej grupie respondentów.

W dyskusji Doktorantka omówiła wyniki badań w odniesieniu do danych z piśmiennictwa. Dyskusja napisana jest w sposób interesujący, ma zachowane właściwe tempo i porusza najważniejsze problemy wynikające z badań. Przedstawiona dyskusja świadczy o dużej znajomości przez Doktorantkę zagadnienia. Uwzględnienie w pracy ograniczeń swojego badania oraz jego mocnych stron świadczy o dużej dojrzałości naukowej Doktorantki.

Doktorantka po przeprowadzeniu szczegółowej analizy materiału przedstawiła 7 wniosków końcowych. Wnioski odnoszą się do wcześniej założonego celu pracy.

Z obowiązku recenzenta kilka dobrych uwag nie obniżających wartości pracy:

1. Czy oszacowano minimalną ilość respondentów w próbie.
2. Dlaczego wyodrębniono do analiz branżę produkcyjną a pozostałe połączone.
3. Nie rozwinięto skrótu branży FMCG.
4. Wartościowym elementem byłoby zastosowanie kwestionariuszy standaryzowanych, które pozwoliłyby precyzyjnie oszacować nawyki związane ze stylem życia respondentów.

Podsumowanie

W podsumowaniu opinii, wysoko oceniam przygotowanie teoretyczne Doktorantki, umiejętność postawienia problemu badawczego oraz jego realizacji. Zaproponowany projekt badawczy jest interesujący, a sama praca doktorska napisana jest w sposób merytoryczny.

Podsumowując stwierdzam, że przedstawiona mi do oceny praca doktorska **Pani Agaty Olearczyk** jest wartościowa i posiada duży potencjał badawczy, stanowiący podstawę do kontynuowania dalszych badań w tym kierunku. Stanowi spójną całość tematyczną i zawiera cechy nowatorskie, które mogą mieć w przyszłości zastosowanie w poprawie zdrowia polskiej populacji.

Rozprawa doktorska **Pani Agaty Olearczyk** pt. **"Analiza deklarowanych zachowań zdrowotnych pracowników w Polsce i ich gotowości do poprawy stylu życia"** spełnia warunki określone w art.187 ust. 1-2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. nr 2018 poz. 1668 z późn.zm.). Na tej podstawie przedstawiam

Wysokiej Radzie Dyscypliny Nauki o Zdrowiu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego
wniosek o dopuszczenie Doktorantki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Dr hab. n. o zdr. Agnieszka Młynarska, Prof. SUM

Katedra Pielęgniarstwa,

Wydział Nauk o Zdrowiu w Katowicach,

Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach